

יכולה להסתכל בו. גנזו הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעתיד לבא והיא מדת כל סחורה שבעולם, והוא כח אבן יקרה שקורין סחורת. ודר ועל מה היא מלת דר, אלא מלמד שלקח הקדוש ברוך הוא מזיוה אחת מאלפים, ובנה ממנה אבן יקרה ומקושטת וכלל בה כל המצות.

בא אברהם וביקש כחו לתת לו, נתנו לו אבן יקרה זו ולא רצה אותה. זכה ונטל מדתו, שנאמר (מיכה ז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. בא יצחק וביקש כחו, ונתנו לו ולא רצה בה. זכה ונטל מדתו, שהיה מדת הגבורה, דהינו הפחד, שפיתוב (בראשית לא) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. בא יעקב ורצה בה ולא נתנהו לו. אמר לו, הואיל ואברהם מלמעלה ויצחק למטה, אתה תהיה באמצע ותכלל שלשתם, שפיתוב תתן אמת ליעקב. ומהו האמצע? הינו שלום, והרי כתוב תתן אמת ליעקב? אמת ושלום הם אחד, כמו שנאמר (אסתר ט) דברי שלום ואמת, (ישעיה לט) כי יהיה שלום ואמת בימי, והינו שפיתוב (שם נח) והאכלתיך נחלת יעקב אביך. דהינו נחלה גמורה שיש לו חסד והפחד והאמת והשלום. ולפיכך אמר (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

אבן מאסו - אברהם ויצחק, שפנו את העולם, היתה עתה לראש פנה. ולמה מאסו בה, והלא נאמר (בראשית כו) יעקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמתי מצותי חקותי ותורתי? מה זה משמתי? אמרה מדת חסד: שכל ימי היות אברהם בעולם לא הצרכתי אני לעשות

יכולה להסתכל בו. גנזו הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעתיד לבא והיא מדת כל סחורה שבעולם והוא כח אבן יקרה שקורין סחורת. ודר ועל מה היא מלת דר, אלא מלמד שלקח הקדוש ברוך הוא מזיוה אחת מאלפים, ובנה ממנה אבן יקרה ומקושטת וכלל בה כל המצות.

בא אברהם וביקש כחו לתת לו, נתנו לו אבן יקרה זו ולא רצה אותה, זכה ונטל מדתו שנאמר (מיכה ז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. בא יצחק וביקש כחו ונתנו לו, ולא רצה בה. זכה ונטל מדתו שהיא מדת הגבורה דהיינו הפחד. דכתיב (בראשית לא) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק.

בא יעקב ורצה בה ולא נתנהו לו, אמר ליה הואיל ואברהם מלמעלה ויצחק למטה, אתה תהיה באמצע ותכלול שלשתם דכתיב תתן אמת ליעקב. ומאי אמצע, היינו שלום. והא כתיב תתן אמת ליעקב, אמת ושלום חד הוי. כמה דאת אמר (אסתר ט) דברי שלום ואמת (ישעיה מ"ל) כי שלום ואמת יהיה בימי והיינו דכתיב (ישעיה נ"ח) והאכלתיך נחלת יעקב אביך. דהיינו נחלה גמורה דאית ליה חסד והפחד והאמת והשלום. ולפיכך אמר (תהלים קי"ח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פניה.

אבן מאסו אברהם ויצחק שפנו את העולם, היתה עתה לראש פניה. ולמה מאסו בה והלא נאמר (בראשית כ"ו) יעקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמתי ותורתי. מאי משמתי, אמר מדת חס"ד. כל ימי היות אברהם בעולם לא הצרכתי אני לעשות מלאכתי, שהרי אברהם

מלאכתי, שְהָרִי אֲבָרְהֶם עֲמֵד שָׁם
בְּמִקוּמִי. וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי -
בְּמִדָּה זֹה הֵיטָה מְלֹאכְתִּי, שְׂאֲנִי
מִזְכָּה אֶת הָעוֹלָם כְּלוּ, וְאֶפְלוּ
נִתְחַיְבוּ אֲנִי מִזְכָּה אוֹתָם. וְעוֹד
מְשִׁיבִם וּמְבִיא בְּלִבְכֶם לַעֲשׂוֹת
רְצוֹן אֲבִיָּהֶם. כֹּל זֶה עָשָׂה
אֲבָרְהֶם, וְכָתוּב (שם כא) וַיִּטַּע אֶשֶׁל
בְּבָאָר שֶׁבַע. סִדֵּר לַחֲמוֹ וּמִימִי
לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, וְהִיָּה מִזְכָּה
וּמְדַבֵּר עַל לִבָּם: לְמִי אַתֶּם
עוֹבְדִים? עֲבַדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ! וְהִיָּה דִוְרַשׁ

לָהֶם, עַד שֶׁהָיוּ בָּאִים וְשָׁבִים.
וּמִנֵּיָן לָנוּ שְׂאֵף הַחַיִּיבִים הִיָּה
מִזְכָּה? שְׂנֵאֲמַר (שם טו) הַמְכַסֶּה
אֲנִי מֵאֲבָרְהֶם, וְאֲבָרְהֶם הִיוּ יְהִיָּה
וְגוֹמֵר. אֲלֵא אֲזַכְּרֶהוּ שִׁיבְקֶשׁ
עֲלֵיהֶם רַחֲמִים וַיִּזְכֶּה. וְכִי אֶפְשֶׁר
לוֹמַר שְׂלֵא יִדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שְׂלֵא יִכְלוּ לְהַנְצִיל? אֲלֵא
זְכוּתוֹ קֶאֱמַר. מִכָּאֵן אֲמָרוּ בָּא לִיטְהַר מְסִייעִין
אוֹתוֹ. בָּא לִיטְמֵא פוֹתְחִין לוֹ מֵאֵי פוֹתְחִין לוֹ,
אוֹתָן הַפְּתוּחִים תְּמִיד. מִצּוֹתֵי חֲקוֹתַי וְתוֹרוֹתַי,
אָמַר, הוֹאִיל וְלֹא חִפְצָתִי בָּהּ אֲשַׁמֹּר
מִצּוֹתֶיהָ. מֵאֵי תוֹרוֹתַי, אֲלֵא אֶפְלוּ הוֹרְאוֹת
וּפְלִפּוּלִים שְׁמוּרִים לְמַעְלָה, הוּא יִדְעֵם
וּפְלִפֵּל וְקִימָם.

וּמֵאֵי מִשְׁם רוּעָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל, הוּי אוֹמַר
צֶדֶק הַעֲלִיּוֹן. וּמֵאֵי הָאוֹר הַגְּדוֹל
הַצָּפוֹן, הֵינֵנו סוֹחֶרֶת. וְהָאֲבָן שְׁדָרָה לְמִטָּה
הֵימָנָה נִקְרֵאת דָּר, וּמֵאֵי הוּא מִיָּדוֹ לוֹ, הֵינֵנו
חֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת שֶׁל יָד יָמִין: (עַר כֵּאֵן מֵהַשְּׂמִמּוֹת)

וְהוּי עֶרֶב וַיְהִי בִקְרַת יוֹם אֶחָד. וַיְהִי עֶרֶב
וַיְהִי יוֹם אֶחָד. וַיְהִי עֶרֶב - מִצַּד הַחֲשֶׁךְ. וַיְהִי
בִקְרַת - מִצַּד הָאוֹר. וּמִתּוֹךְ שֶׁהֵם
מִשְׁתַּתְּפִים כְּאֶחָד, כְּתוּב יוֹם
אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מֵה
הַטַּעַם בְּכָל יוֹם וַיְהִי פְתוּב וַיְהִי

עֲמֵד שָׁם בְּמִקוּמִי. וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי, בְּמִדָּה
זֹה הֵיטָה מְלֹאכְתִּי שְׂאֲנִי מִזְכָּה אֶת הָעוֹלָם כְּלוּ
וְאֶפְלוּ נִתְחַיְבוּ, אֲנִי מִזְכָּה אוֹתָם. וְעוֹד
מְשִׁיבִם וּמְבִיא בְּלִבְכֶם לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אֲבִיָּהֶם.
כֹּל זֶה עָשָׂה אֲבָרְהֶם וְכָתוּב (בראשית כ"א) וַיִּטַּע
אֶשֶׁל בְּבָאָר שֶׁבַע. סִדֵּר לַחֲמוֹ וּמִימִי לְכָל
בְּאֵי עוֹלָם וְהִיָּה מִזְכָּה וּמְדַבֵּר עַל לִבָּם, לְמִי
אַתֶּם עוֹבְדִים, עֲבַדוּ אֶת יי אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם
וְהָאָרֶץ. וְהִיָּה דִוְרַשׁ לָהֶם, עַד שֶׁהָיוּ בָּאִים
וְשָׁבִים.

וּמִנֵּיָן שְׂאֵף הַחַיִּיבִים הִיָּה מִזְכָּה, שְׂנֵאֲמַר
הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאֲבָרְהֶם וְאֲבָרְהֶם הִיָּה
יְהִיָּה וְגוֹ'. אֲלֵא אֲזַכְּרֶהוּ שִׁיבְקֶשׁ עֲלֵיהֶם
רַחֲמִים וַיִּזְכֶּה. וְכִי אֶפְשֶׁר לוֹמַר שְׂלֵא יִדַע
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂלֵא יִכְלוּ לְהַנְצִיל. אֲלֵא
זְכוּתוֹ קֶאֱמַר. מִכָּאֵן אֲמָרוּ בָּא לִיטְהַר מְסִייעִין
אוֹתוֹ. בָּא לִיטְמֵא פוֹתְחִין לוֹ מֵאֵי פוֹתְחִין לוֹ,
אוֹתָן הַפְּתוּחִים תְּמִיד. מִצּוֹתֵי חֲקוֹתַי וְתוֹרוֹתַי,
אָמַר, הוֹאִיל וְלֹא חִפְצָתִי בָּהּ אֲשַׁמֹּר
מִצּוֹתֶיהָ. מֵאֵי תוֹרוֹתַי, אֲלֵא אֶפְלוּ הוֹרְאוֹת
וּפְלִפּוּלִים שְׁמוּרִים לְמַעְלָה, הוּא יִדְעֵם
וּפְלִפֵּל וְקִימָם.

וּמֵאֵי מִשְׁם רוּעָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל, הוּי אוֹמַר
צֶדֶק הַעֲלִיּוֹן. וּמֵאֵי הָאוֹר הַגְּדוֹל
הַצָּפוֹן, הֵינֵנו סוֹחֶרֶת. וְהָאֲבָן שְׁדָרָה לְמִטָּה
הֵימָנָה נִקְרֵאת דָּר, וּמֵאֵי הוּא מִיָּדוֹ לוֹ, הֵינֵנו
חֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת שֶׁל יָד יָמִין: (עַר כֵּאֵן מֵהַשְּׂמִמּוֹת)

וְהוּי עֶרֶב וַיְהִי בִקְרַת יוֹם אֶחָד. וַיְהִי עֶרֶב
מִסְטָרָא דְחֲשֶׁךְ, וַיְהִי בִקְרַת מִסְטָרָא
דְאוֹר, וּמִגּוֹ דְאֲנוּן מִשְׁתַּתְּפִי כְּאֶחָד כְּתוּב
יוֹם אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מֵאֵי טַעַמָא
בְּכָל יוֹמָא וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי
בִקְרַת. לְמַגְדַּע דְהָא לִית יוֹם בְּלֵא לִילָה וְלִית